

ONDERWIJSVISITATIE

confectie

Een onderzoek naar de kwaliteit van de één-cyclus-opleiding
confectie aan de Vlaamse hogescholen

V L H O R A

V l a a m s e H o g e s c h o l e n r a a d

maart 2003

voorwoord

In dit rapport brengt de visitatiecommissie confectie verslag uit over haar bevindingen, conclusies en aanbevelingen die resulteren uit het onderzoek dat zij in oktober 2002 heeft verricht naar de kwaliteit van de één-cyclus-opleiding Confectie in Vlaanderen. De opleiding is een unieke opleiding in Vlaanderen.

Dit initiatief kadert in de werkzaamheden van de hogescholen en van de Vlaamse Hogescholenraad (VLHORA) met betrekking tot de kwaliteitszorg van het hogescholenonderwijs, zoals voorzien in artikel 58bis van het hogescholendecreet van 1994.

Het rapport is in de eerste plaats bedoeld voor de hogeschool die de opleiding Confectie aanbiedt. Op basis van de bevindingen van het rapport kan de hogeschool actie nemen om de kwaliteit van het onderwijs in de opleiding te handhaven en verder te verbeteren.

Daarnaast wordt met dit rapport de bredere samenleving ingelicht over de wijze waarop de hogeschool en meer bepaald de betrokken opleiding omgaat met de kwaliteit van haar onderwijs.

De lezer moet zich echter terdege realiseren dat het rapport slechts een momentopname biedt van het onderwijs in de opleiding en dat de rapportering van de visitatiecommissie slechts één fase is in het proces van kwaliteitszorg.

Tot slot dankt VLHORA allen die meegewerkt hebben aan het proces van zelfevaluatie en visitatie.

De visitatie was niet mogelijk geweest zonder de inzet van al diegenen die binnen de hogeschool betrokken waren bij de voorbereiding en de uitvoering ervan.

Daarnaast is VLHORA bijzondere dank verschuldigd aan de voorzitter en de leden van de visitatiecommissie voor hun betrokkenheid en deskundige inzet waarmee zij hun opdracht hebben uitgevoerd.

Luc Van de Velde
secretaris-generaal

Guy Aelterman
voorzitter

inhoudsopgave

voorwoord

de visitatie confectie	4
1 inleiding	4
2 de visitatiecommissie.....	4
2.1 samenstelling.....	4
2.2 taakomschrijving.....	5
2.3 werkwijze	5

bevindingen en aanbevelingen..... 7

1 bespreking van de thema's.....	7
1.1 inleiding	7
1.2 beschrijving van het beleid en de kwaliteitszorg.....	8
1.3 concretisering kwaliteitszorg in de opleiding	8
1.4 personeel	9
1.5 materiële en financiële randvoorwaarden.....	10
1.6 onderwijsdoelstellingen	11
1.7 opleidingsprogramma: opbouw en inhoud	12
1.8 afstudeerwerk en/of werkveldervaring	13
1.9 internationale dimensie	14
1.10 leersituatie	14
1.11 toetsing en evaluatie.....	16
1.12 studie- en studentenbegeleiding.....	16
1.13 studeerbaarheid en studierendement	18
1.14 afgestudeerden.....	18
1.15 maatschappelijk dienstverlening en onderzoek	19
2 conclusies.....	20

bijlagen..... 21

1 curriculum vitae van de commissieleden	
2 thema's van het zelfevaluatierapport	
3 bezoekschema	

de visitatie confectie

1 inleiding

In dit rapport brengt de visitatiecommissie verslag uit van haar bevindingen over de onderwijskwaliteit van de opleiding Confectie, die zij in oktober 2002 in opdracht van de Vlaamse Hogescholenraad (VLHORA) heeft onderzocht.

De opleiding is een unieke één-cyclus-opleiding die aangeboden wordt door de Hogeschool Gent.

Dit initiatief kadert in de werkzaamheden van de hogescholen en van VLHORA met betrekking tot de kwaliteitszorg van het hogescholenonderwijs, zoals voorzien in artikel 58bis van het hogescholendecreet van 1994.

2 de visitatiecommissie

2.1 samenstelling

De visitatiecommissie werd samengesteld door de Raad van Beheer van VLHORA in haar vergadering van 9 november 2001.

De commissie is als volgt samengesteld:

- prof. Martin Valcke, universitair docent RUG, voorzitter
- prof. Rudy De Potter, institutioneel coördinator van de visitaties RUG
- Guy Jacobsen, directeur van het Centrum Volwassenenonderwijs van het Gemeenschapsonderwijs "De Avondschoon" (Oostende, Roeselare, Izegem, Koekelare, Torhout)
- Rob Senden, directeur van het Instituut voor Vorming en Onderzoek in de Confectie (IVOC-IREC)
- Lieven Snauwaert, senior consultant bij Amélior

Het secretariaat werd waargenomen door Klara De Wilde, kwaliteitscoördinator van VLHORA.

Voor een kort curriculum vitae van de commissieleden, zie bijlage 1.

2.2 taakomschrijving

De visitatiecommissie heeft als taak op basis van het door de hogeschool opgestelde zelfevaluatierapport en door middel van ter plaatse te voeren gesprekken, na te gaan in hoeverre de kwaliteit van de onderwijsprocessen van de opleiding, geconcretiseerd in 15 thema's, beheerst wordt en aanbevelingen te formuleren om te komen tot kwaliteitsverbetering binnen de betrokken opleiding.

Voor de thema's van de zelfevaluatie, zie bijlage 2.

2.3 werkwijze

2.3.1 voorbereiding

De visitatiecommissie werd geïnstalleerd op 27 mei 2002. Tijdens deze vergadering werd de handleiding van het visitatieproces toegelicht.

In de installatievergadering heeft de commissie de bezoekdagen vastgelegd, het bezoekschema opgesteld en de wijze van voorbereiding van het bezoek besproken.

De commissie analyseerde het zelfevaluatierapport en de bijlagen om zich een beeld te vormen van de opleiding en van de kwaliteitszorg in de opleiding.

Individuele bevindingen, commentaar en punten van verdere bevraging werden besproken op de voorbereidende vergadering van 16 oktober 2002.

2.3.2 bezoek aan de instelling

Tijdens het bezoek heeft de commissie gesprekken gevoerd met alle geledingen die betrokken zijn bij het onderwijs in de opleiding Confectie. De gesprekken zijn een goede aanvulling geweest op het zelfevaluatierapport en zijn door de commissie als open ervaren.

Tijdens het bezoek werd de mogelijkheid tot bijkomende gesprekken voorzien. Deze mogelijkheid kon gebruikt worden zowel op verzoek van personen uit de bezochte instelling als op verzoek van de visitatiecommissie.

Verder heeft de commissie kennis genomen van bijkomende informatie, zoals verslagen, cursussen, voorbeelden van examenvragen, van afstudeerwerken en van stagewerken.

Tevens werd een bezoek gebracht aan de gebouwen en de infrastructuur.

Het bezoek werd afgesloten met een mondelinge rapportering aan de beleidsverantwoordelijken, waarin de commissie haar eerste bevindingen van de visitatie weergaf.

Voor het bezoekschema, zie bijlage 3.

2.3.3 rapportering

Als laatste stap in het visitatieproces legt de commissie haar bevindingen en aanbevelingen vast in een terugmeldingsrapport per bezochte instelling en in een globaal openbaar rapport voor de ganse opleiding in Vlaanderen. Aangezien het een unieke opleiding betreft, heeft de commissie één rapport opgemaakt, dat geldt als terugmeldingsrapport en als openbaar rapport.

Dit rapport werd door de voltallige commissie becommentarieerd en gefinaliseerd in maart 2003.

De opleiding heeft de gelegenheid gekregen om op dit rapport te reageren. Voor zover de commissie zich kon terugvinden in de opmerkingen van de hogeschool, werden deze verwerkt in het rapport. De commissie heeft de opleiding op de hoogte gebracht van haar beslissing ter zake.

bevindingen en aanbevelingen

1 bespreking van de thema's

1.1 inleiding

De visitatiecommissie kan in algemene zin stellen dat de kennismaking en bespreking met de verschillende actoren van de opleiding Confectie een aangename ervaring is geweest. Opvallend was de sterke betrokkenheid van alle actoren. Daarbij valt de zeer enthousiaste groep studenten op, de grote betrokkenheid van afgestudeerden, de nauwe band tussen de onderwijzende staf en de studenten en een zeer sterk teamgevoel tussen de leden van de vakgroep Confectie. De grote interesse van de industrie verzekerde de visitatiecommissie van de relevantie van de opleiding.

De visitatiecommissie heeft de vaststellingen, observaties en opmerkingen verwerkt tot een rapport. Daarbij houdt zij rekening met het feit dat het de eerste keer is dat deze opleiding werd gevisiteerd. De visitatiecommissie stelde vast dat het uitwerken van de zelfstudie op zich reeds een sterke dynamiek op gang heeft gebracht. Verschillende actoren op het micro- en mesoniveau hebben reeds hun conclusies getrokken, en er worden activiteiten opgezet om een en ander bij te sturen. De commissie hoopt dan ook dat deze dynamiek niet verloren gaat en verder gevoed zal worden door de inhoud van dit rapport. Het doel van het rapport is dus het aanreiken van een aantal aandachtspunten die een aanzet moeten vormen voor concrete acties op korte en middellange termijn.

Anticiperend op de conclusies van het rapport kan worden gesteld dat de commissie de opleiding Confectie van voldoende niveau vindt, al bevindt de opleiding zich in een kritieke fase om de verdere kwaliteit te kunnen garanderen. Interne en externe krachten zullen deze kwaliteit sterk beïnvloeden, en het zal afhangen van de slagkracht van alle actoren in het onderwijsproces om die om te buigen tot een opleiding die verder garant kan staan voor het afleveren van hooggekwalificeerde gegradueerden Confectie. De commissie heeft in de verschillende gesprekken en bij lezing van de stukken kunnen vaststellen dat hiervoor voldoende dynamiek aanwezig is in de instelling. Zij wenst de opleiding hierbij dan ook alle succes toe.

1.2 beschrijving van beleid en kwaliteitszorg van de opleiding

Voor de uitbouw van de kwaliteitszorg heeft de Hogeschool Gent geopteerd voor het TRIS-instrument. Dat instrument is een samenwerking tussen Vlaamse en Nederlandse hogescholen voor kwaliteitsverbetering in het hoger onderwijs naar EFQM-model.

Het zelfevaluatie-rapport werd samengesteld vanuit het intern kwaliteitssysteem TRIS, waarbij de structuur verschillend is van die uit de VLHORA-handleiding. De verbinding tussen beide via een kruistabel werd door de commissie ervaren als moeilijk werkbaar en belastend voor de lectuur van het rapport. Bovendien benadrukt het TRIS-model andere aandachtspunten dan de VLHORA-handleiding. Voor de toekomst is het aangewezen een eenduidige structuur te kiezen.

Alhoewel de structuur van het zelfstudierapport niet steeds transparant was, werd voldoende en concrete informatie aangereikt over het beleid als geheel en de kwaliteitszorg in het bijzonder.

De opleiding Confectie volgt de centrale beleidskeuzes met betrekking tot de organisatie van de kwaliteitszorg. De commissie stelt zich de vraag in hoeverre de basis (lectoren en studenten) voldoende kennis heeft van dit beleid om de kwaliteitszorg in de praktijk toe te passen. Voorwaarde hiertoe is uiteraard het 'kennis hebben' van het beleid terzake. Daarom moet de nodige aandacht worden besteed aan de (permanente) sensibilisatie van de basis.

Voor wat betreft het centrale beleid benadrukt de commissie het belang van het - op lange termijn - opvolgen van de concrete implementatie van beleidskeuzes op departementsniveau, in casu de opleiding Confectie (bijvoorbeeld de keuze voor Blackboard).

1.3 concretisering van de kwaliteitszorg in de opleiding

Bij de invoering van de TRIS-methode voor kwaliteitsverbetering werd een departementale kwaliteitscoördinator aangesteld, die moet helpen met de implementatie van het model en alle opleidingen op systematische basis moet doorlichten. Op basis hiervan worden verbeterdoelen geformuleerd, die jaarlijks geëvalueerd en bijgesteld worden.

Er wordt een duidelijke inspanning geleverd inzake kwaliteitszorg. De commissie heeft een veelheid aan acties vastgesteld, gaande van enquêtes, evaluaties en zelfevaluatie, waarbij veel medespelers betrokken zijn.

De verbeteracties zijn echter nog teveel beperkt tot individuele inspanningen van het onderwijzend en ondersteunend kader.

De commissie suggereert om de individuele inspanningen te integreren tot een samenhangend beleid, waardoor alle actoren een duidelijker beeld krijgen van het globale kader van de kwaliteitszorg.

Het verdient aanbeveling om daarbij individuele acties uit te breiden naar andere actoren en zeker te leren uit de beste praktijken. Er zou een beroep moeten worden gedaan op de directe inbreng van de studenten, de afgestudeerden en het werkveld. De visitatiecommissie kon vaststellen dat de knowhow en de bereidheid daartoe bij deze groepen duidelijk aanwezig zijn.

De kwaliteitscoördinatoren hebben een heel duidelijk zicht op kwaliteit en de praktische invoering ervan in de hogeschool. De rol van de kwaliteitscoördinator blijft - in de visie van de commissie - echter te veel beperkt tot het niveau van 'planner'. Op termijn zou de kwaliteitscoördinator een meer sturende rol moeten krijgen en actief kunnen meewerken. Hij/zij zou vanuit een denkkader de organisatie directer moeten kunnen ondersteunen en sturen. Directe ondersteuning van concrete acties zijn gevraagd en gewenst.

De continuïteit van de verbetercirkel (plan-do-check-act) mag niet uit het oog verloren worden. Veel acties, ingrepen en initiatieven die nu lopen, hebben er baat bij dat de verbeteringscirkel (PDCA) op opleidingsniveau op gang wordt gebracht en draaiende wordt gehouden. De kwaliteitscoördinator heeft hierbij een verantwoordelijkheid. Uit de gesprekken blijkt dat deze verbetercirkel nog opgestart moet worden.

1.4 personeel

De opleiding wordt gedragen door een kleine kern van onderwijzend personeel met goede basiskwaliteiten.

De lectoren tonen een grote betrokkenheid en teamgeest voor de opleiding én voor de studenten, wat de visitatiecommissie ten zeerste waardeert.

Bij een aantal lectoren constateerde de commissie een interessante vorm van expertise, waarbij de lesopdracht gecombineerd wordt met het effectief uitoefenen van het beroep binnen de kleding- en textielsector. Dit is een interessant en positief gegeven om de vakinhoud levend en actueel te houden.

De commissie vraagt zich af in welke mate de opleiding als geheel de vakdeskundigheid van de betrokken lectoren up-to-date helpt houden, en beschouwt het als een zwakte dat dit vooral gebeurt op basis van vrijblijvendheid en op initiatief van de docenten. De commissie pleit voor een navormingsbeleid om zowel de vakdeskundigheid van individuele docenten als de deskundigheid van het volledige team op peil te houden en te bevorderen. Speciale aandacht moet blijven gaan naar specifieke niches in de confectie, zowel in de kledingconfectie als in de confectie van andere producten.

De bijscholing lijkt de leden van de commissie te afstandelijk ten opzichte van het werkveld. De commissie pleit voor effectieve bijscholingsacties om voeling te kunnen houden met de bedrijfsrealiteit. Diverse actoren en commissieleden suggereren bedrijfsstages als mogelijke - minimale - basis voor het optimaliseren van de afstand ten opzichte van het werkveld.

Voor de toekomst worden driejaarlijkse functioneringsgesprekken, gekoppeld aan de evaluatie van opleidingsonderdelen, als instrument in de personeelontwikkeling vooropgezet. De commissie suggereert - rekening houdend met de op til staande veranderingen in het hoger onderwijs - een snellere start met en een hogere frequentie van de functioneringsgesprekken.

Niettegenstaande de teamgeest, vooral bij de vakgroep Confectie, blijkt uit de interviews dat er nog te weinig samenwerking is. De grote betrokkenheid en teamgeest zouden moeten leiden tot een meer rationele en doelgerichte aanpak van de opleiding. De commissie onderkent de druk waaronder het personeel soms moet

werken, maar stelt ook een dynamiek vast die soms niet benut wordt om bijvoorbeeld samen curriculumontwerpen te bekijken en projecten op te zetten. Als team 'aan het werk gaan' moet helpen om de uitdagingen aan te pakken waar de opleiding voor geplaatst is.

In het licht van de combinatie van taken en verantwoordelijkheden en gezien de beperktheid van de staf, stelt de commissie voor om in extra ondersteuning te voorzien voor specifieke onderwijsgerichte projecten. De visitatiecommissie kon vaststellen dat de centrale ondersteuning van de instelling voldoende ankerpunten kan creëren voor deze extra ondersteuning (bijvoorbeeld onderwijsinnovatie).

Het personeel is er zich van bewust dat de deskundigheid naar onderzoek en dienstverlening toe onvoldoende ontwikkeld/aanwezig is en er inspanningen nodig zijn om dit uit te bouwen.

In het nascholingsbeleid moet in de nodige ruimte voorzien worden voor de ontwikkeling van vereiste deskundigheden om de beleidsvisie met betrekking tot onderwijs te kunnen implementeren. Een koppeling aan het beleid en de visie op onderwijs is noodzakelijk.

1.5 materiële en financiële randvoorwaarden

De infrastructuur garandeert dat het onderwijs dat gericht is op ontwerpen in de opleiding kan worden gerealiseerd. De aanwezige ICT-voorzieningen volstaan en zijn voldoende actueel om ontwerpen om te zetten naar patronen. Voor de productie en uitvoering beschikt de opleiding over een machinepark dat nog voldoende representatief is voor wat in het bedrijfsleven wordt gebruikt.

Gezien de kleine schaal van de opleiding probeert men zoveel mogelijk up-to-date machines te delen met andere opleidingen, wat de commissie positief vindt. Toch vraagt de commissie zich af of de kost om alle machines in huis te hebben wel opweegt tegen de investering om dezelfde machines in de praktijk te bekijken en te gebruiken (bijvoorbeeld Centexbel versus de eigen beperkte testapparatuur voor kwaliteitscontrole). Deze opmerking geldt ook voor de aanschaf van vakliteratuur. Gezien het beperkte jaarlijkse aankoopbudget verdient het aanbeveling om een en ander af te stemmen op de acquisitiepolitiek van andere documentatiecentra, zoals IVOC en Centexbel.

Een opleidingslokaal voor confectie binnen het Textielinstituut bestaat nog niet. Onder meer de docenten en de studenten onderkennen de nood aan een lokaal dat gebruikt kan worden zowel voor studiedoeleinden als voor ontspanning.

1.6 onderwijsdoelstellingen

De visie op onderwijs in het departement Technologie van de hogeschool in het algemeen en van de afdeling Confectie in het bijzonder is voldoende expliciet geformuleerd. Hierbij komen specifieke aspecten duidelijk aan bod: onderwijsinnovatie (docent onafhankelijk onderwijs, probleemgestuurd onderwijs, small business projects,...), internationalisering, technologisch onderzoek in nationale en internationale projecten, kwaliteitszorg, samenwerking met het werkveld en afgestudeerden, polyvalentie van de opleiding, ...

Sedert 1997 beschikt de afdeling Confectie over een reeks beroeps- en opleidingsprofielen. Een studie van het overzicht van deze profielen wijst op een grote diversiteit van beroepen die zich allemaal situeren rond de productie- en arbeidsorganisatie in klassieke confectiebedrijven (patroontekenaar, patroonmaker/gradeerder, modelliste-styliste, ontwerper, productmanager, bandleider stikafdeling, planner man/machine-loader, kwaliteitsmanager, arbeidsanalist, aankoper/verkoper,...).

Een discussie over de onderwijsdoelstellingen brengt de commissie snel bij de moeilijkheden waarmee de opleiding Confectie kampt. Alle geledingen zijn zich terdege bewust van deze moeilijkheden en catalogeren die hoofdzakelijk als volgt:

- te geringe instroom van studenten met daarbij een uitgesproken heterogeniteit door het instromen van zowel ASO- als TSO/BSO-leerlingen,
- te geringe uitstroom.

De combinatie van de geringe instroom en de geringe uitstroom maakt van de Confectieafdeling een kleine (dunbevolkte) afdeling in het totale departement Technologie. De directie van het departement en de algemene directie van de hogeschool zoeken momenteel dan ook meer efficiënte en economische alternatieven. Eén van deze mogelijkheden is de integratie van de Confectie- en de Textielopleiding.

De samenvoeging van beide opleidingen kan zorgen voor een hoger studentenaantal en dus een geloofwaardiger studierichting. Toch waarschuwen de leden van de commissie voor te hoge verwachtingen. Het is immers niet uitgesloten dat argumenten tegen een studiekeuze Confectie, aangevuld met argumenten tegen een keuze voor Textiel, elkaar zullen versterken, met een nog sterkere daling van het aantal studenten als gevolg.

Bovendien stellen de leden van de commissie zich de vraag in welke mate de fusieplannen tussen graduaat Confectie en Textiel ook ingegeven zijn door een inhoudelijke meerwaarde voor de opleiding Confectie. Er worden meer bepaald vragen gesteld bij de opportuniteit en dus het nut van confectievakken in bijvoorbeeld een eerste gemeenschappelijk basisjaar.

De verschillende geledingen (directie, docenten, studenten, ex-studenten en bedrijfsleiders) reflecteren momenteel niet op éénzelfde wijze over de manier waarop de vermelde problemen moeten worden opgelost. Voor wat de instroom betreft, wordt enerzijds een imagoverbetering gesuggereerd waarbij vooral de voorlichtingscentra voor afgestudeerden van het secundair onderwijs betere informatie moeten verstrekken over de studeer- en tewerkstellingsmogelijkheden in de confectiesector. Anderzijds wordt gezocht naar formules om de heterogene instroom beter te kunnen verwerken (onder andere met aangepaste en meer gediversifieerde brugcursussen, soepele en gedifferentieerde leertrajecten).

Voor wat de uitstroom naar specifieke marktsegmenten (ontwerp, productie, management) betreft, zijn de meningen ook verdeeld (zelfs onder de bedrijfsleiders) en is er zeker nog geen sprake van een algemeen aanvaarde keuze of visie.

Dezelfde ASO- versus TSO/BSO-problematiek blijkt ook uit de gesprekken met de afgestudeerden, die hieraan ook bijkomende opmerkingen toevoegen over het niveau van de genoten opleiding en over de afstemming van de onderwijsdoelstellingen van de opleiding op het werkveld.

Afgestudeerden uit een TSO-opleiding Confectie zouden in hun graduaatsopleiding op technisch vlak veeleer weinig nieuwe kennis en vaardigheden verwerven, terwijl sommigen stellen dat de leerstof uit hun opleiding zeker moet worden aangepast aan de huidige arbeidssituaties in de confectiesector (onder andere aanpassing voor de niet-klassieke confectie voor de autosector, isolatiebedrijven, huisinrichting, ...).

Alhoewel onderwijsinnovatie één van de voornaamste aandachtspunten in het vooropgestelde beleid is en diverse instanties positief proberen mee te werken, blijven concrete resultaten veeleer beperkt en geïsoleerd ten opzichte van elkaar.

De afdeling Confectie uit het departement Technologie voldoet aan alle voorwaarden (kleinschalig, duidelijke bindingen met de sector, technologische projecten, gedreven medewerkers in alle geledingen, ...) om met grote kans op succes een experiment op te zetten dat een totale vernieuwing van het onderwijssysteem beoogt, zodat de doelstellingen uit de missie en visie van de opleiding daadwerkelijk kunnen worden bereikt.

In de gesprekken werd opgemerkt dat het niveau van de opleiding als 'voldoende' wordt gepercipieerd, maar 'hoger' kan. In de discussie over het curriculum en de profilering van de opleiding mag het eindniveau niet uit het oog verloren worden. De opleiding moet ervoor zorgen dat het eindniveau blijft beantwoorden aan de vereisten van een gegradueerde.

1.7 opleidingsprogramma: opbouw en inhoud

In de opleiding Confectie werd in 1999 een aantal wijzigingen doorgevoerd in de opleidingsprogramma's. Hiertoe werden voorstellen geformuleerd in de verschillende vakgroepen. Deze voorstellen werden besproken in de opleidingscommissie en verwerkt tot het huidige opleidingsprogramma. De opleiding erkent de zwakke werking van de opleidingscommissie en heeft reeds expliciete keuzes gemaakt met betrekking tot de samenstelling en de herpositionering van de opleidingscommissie. De visitatiecommissie ondersteunt deze kwaliteitsingrepen, maar onderstreept het belang van de inbreng van de studenten en het werkveld in deze opleidingscommissie 'nieuwe stijl' en pleit voor acties die de actieve betrokkenheid van beide groepen kunnen garanderen.

Binnen de specialisatievakken constateert de commissie een verregaande integratie en/of onderlinge afstemming. Er wordt echter slechts een geïsoleerde integratie van algemene vakken en specialisatievakken (talen) geobserveerd. Een meer omvattende integratie en/of minstens afstemming van algemene en specialisatievakken lijkt noodzakelijk. Uit enquêtes blijkt de nood aan meer talenonderwijs in de opleiding. De

opleiding erkent het probleem, maar maakt een duidelijke keuze voor de vakkennis. Een verdere integratie van de talen in de andere vakken zou aan de vraag tegemoet kunnen komen.

Er wordt door de visitatiecommissie een zeer grote interesse vastgesteld bij het werkveld en de afgestudeerden om actief betrokken te worden bij het onderwijs: curriculumontwikkeling, onderwijs op de werkvloer, kijkstages, bedrijfsbezoeken en gebruik van infrastructuur. De commissie vraagt aan de opleiding of zij dit onderkent en of hiervan gebruik wordt gemaakt.

De commissie observeerde een aanzet tot projectmatig werken bij de specialisatievakken, maar mist een kader om de inspanningen tot een geïntegreerd geheel uit te bouwen.

In het verleden werden de meeste studenten gerekruteerd uit het ASO. Momenteel komen de meeste instromers uit het TSO. Het programma is het meest aangepast aan de ASO-student. De commissie stelt vast dat er bij de docenten en de verantwoordelijken voor het departement een voorkeur bestaat voor instroom vanuit het ASO. In het licht van deze voorkeur lijkt de opleidingsorganisatie dan ook voorbij te gaan aan de aspiraties en verwachtingen van een deel van de studenten. De commissie pleit ervoor meer rekening te houden met de mogelijkheden, de vaardigheden en de aspiraties van het eigenlijke publiek. Flexibilisering zal hierin een rol spelen. In ieder geval moet de opleiding op het niveau van een gegradueerde hoger onderwijs blijven.

1.8 afstudeerwerk en/of werkveldervaring

De stage die is gekoppeld aan het afstudeerwerk krijgt een centrale plaats in de opleiding. Zowel studenten als afgestudeerden benadrukken de leerwaarde en van daaruit het belang van de stage, want ze biedt de studenten de kans om de opleiding in praktijk toe te passen.

Het aantal stageplaatsen is echter beperkt, en de inhoud van de stage varieert ook sterk. Een meer structureel contact met bedrijven dringt zich op zodat het aantal stageplaatsen kan toenemen en ze betrouwbaar zijn. De afgestudeerden kunnen hier ook een bijdrage toe leveren. De commissie vraagt deze stagethematiek met aandacht op te volgen.

De stage is vooral procedureel goed opgezet. Uit gesprekken met de afgestudeerden blijkt dat de stagebegeleiding zeer divers is, gaande van uitstekend tot geen begeleiding. Een grondige herziening van de stagebegeleiding is dringend nodig.

De commissie constateert dat de kwaliteit van de afstudeerwerken sterk varieert, en reikt de volgende observaties aan die dit kan verklaren. De studenten hebben onvoldoende kennis van de nodige vorm- en inhoudvereisten van een afstudeerwerk. In de opleiding Confectie is een onderdeel rapportering opgenomen, waarin de richtlijnen voor onder meer een afstudeerwerk besproken worden. De commissie is van oordeel dat er niet voldoende verband gelegd wordt met de praktische toepassing ervan in het afstudeerwerk. In de

nieuwe informatiebundel zou een checklist moeten worden opgenomen. Deze informatiebundel zou ook nuttig zijn voor de promotoren.

De commissie mist transparante evaluatiecriteria bij de eindwerken. Ze kon op basis van de vrij kwantitatieve afwikkeling van de beoordeling geen greep krijgen op de gebruikte criteria, inhoudelijke eisen, vormvereisten, enzovoort. De commissie suggereert ook voor dit opleidingsonderdeel een degelijk uitgewerkte bundel die vormvereisten, criteria, voorbeelden en dergelijke bundelt.

1.9 internationale dimensie

In de beroepspraktijk is voor afgestudeerden die bereid zijn hun werktijd tussen Vlaanderen en het buitenland te verdelen, een mooie loopbaan weggelegd. Uit gesprekken met studenten blijkt dat het internationale aspect van een job in de opleiding Confectie onvoldoende wordt belicht. Een buitenlandse stage zou hiervoor een nuttige voorbereiding kunnen zijn. Vanuit het departement worden acties opgezet om de interesse bij studenten aan te wakkeren. De departementale verantwoordelijke internationalisering organiseert eenmaal per jaar een informatiesessie voor tweedejaarsstudenten die overwegen om een buitenlandse stage te lopen in het derde jaar. Vroeger werkte het departement met buitenlandse partners in de omringende landen, maar nu werkt het op vraag van studenten en wordt gezocht naar een partner in het gewenste land. Ondanks de geleverde inspanningen is de interesse bij de studenten veeleer beperkt.

Gezien de bestaande vraag en de beroepsrealiteit vraagt de commissie hierover een extra interne reflectie.

1.10 leersituatie

1.10.1 onderwijsvormen

Reeds voor het uitvoeren van de zelfstudie en visitatie blijkt het departement waaronder de opleiding Confectie valt, expliciet gekozen te hebben voor een aantal innovatieve onderwijsvormen. Er zijn ideeën en plannen voor Small Business Projects, vakoverstijgende projecten en probleemgestuurd onderwijs. De eerste ervaringen met de Small Business Projects worden reeds opgedaan bij andere opleidingen in het departement Technologie.

Vakoverstijgende projecten zijn - met groot enthousiasme - opgezet in de opleiding Confectie door het aan elkaar relateren van een aantal specialisatievakken. Een individuele docent vermeldt een eerste poging om vakoverstijgend te werken bij een algemeen vak (Frans). Een enkele docent rapporteert een duidelijke interesse voor een innovatieve onderwijsvorm zoals e-learning.

De vele plannen en ideeën voor innovaties blijken veeleer door individuele docenten en/of een beperkt team van enthousiastelingen in het onderwijs geïmplementeerd te worden. Hierdoor worden de innovaties minder projectmatig en planmatig aangepakt, en is de opbouw en de consolidatie van specifieke expertise met betrekking tot de innovaties minder gegarandeerd op opleidingsniveau. De commissie stelt ook vast dat bij de docenten de feitelijke vertrouwdheid met alternatieve/innovatieve onderwijsvormen (blokkenonderwijs, e-learning, nieuwe toetsvormen, ...) vrij beperkt is.

Inzake de begeleiding om op die manier 'leereffecten' te garanderen blijkt de praktijk een te grote variatie aan ondersteuning te weerspiegelen (van niets tot zeer intens).

Voor de invoering van innovatieve onderwijsprojecten zijn extra OP-punten te verwerven. Die moeten door enthousiaste docenten eerst 'verdiend' worden in een eerste werkjaar vooraleer ze geclaimd kunnen worden. De impact op de werkbelasting van de docenten is hierbij duidelijk te observeren en te voorspellen. De commissie suggereert dat de instelling kiest voor een andere aanpak om onderwijsinnovatie extra te begeleiden en te implementeren bij deze kleine opleiding.

Alhoewel de cijfergegevens met betrekking tot de verhouding tussen contacturen en zelfstudie suggereren dat zelfstudie een dominante plaats inneemt (bijvoorbeeld 403 + 273 uren contactonderwijs versus 1001 uren zelfstudie in het eerste jaar), blijkt dit in mindere mate uit de praktijk. Zelfstudie wordt ingevuld als niet-direct begeleid werken, alleen/zelfstandig de stof doornemen, enzovoort. Deze invulling van de notie 'zelfstudie' is echter niet expliciet ontworpen waarbij via begeleidingsvoorzieningen, de uitwerking van de leermaterialen en specifieke samenwerkingsvormen studenten gericht aan de slag gaan. De onderwijsvorm is dominant docentgestuurd. Ook de leermiddelen (zie verder) zijn hier een afspiegeling van.

1.10.2 leermiddelen

Voor alle vakken blijken syllabi voorhanden te zijn. De uitwerking van de syllabi reflecteert geen bepaalde huisstijl of een didactisch model.

Naast een screening van de vakinhouden door een opleidingscommissie mogen de leden van het OP zelf bepalen of de leerinhoud van hun cursussen nog actueel is. De visitatiecommissie pleit ervoor om de grote interesse van het werkveld effectief aan te wenden bij de actualisatie van de leermiddelen.

De leermaterialen zijn minder geschikt als basis voor zelfstudie, in casu zelfgestuurd leren. Dit is in contradictie met de positionering van de onderwijsvisie bij het beleid. De leermaterialen zijn gemaakt als een afgeleide van contactonderwijs en/of een neerslag van de basisstof bij een opleidingsonderdeel. Ze ondersteunen zelf geen actieve verwerking van de stof, zelftoetsing, oriëntatie op de inhouden, structureren, ...

Het gebruik van ICT is sterk uitgewerkt in relatie tot de professionele applicaties in de specialisatievakken (CAD/CAM). Dit kan echter niet vastgesteld worden bij de algemene vakken, wat een gemiste kans is voor bijvoorbeeld het realiseren van flexibiliseringmogelijkheden van studenten en integratieprojecten.

Er wordt een instellingsbreed project aangekondigd dat de implementatie van e-learning zou stimuleren in de hogeschool, de departementen en de opleidingen. Verdere concrete stappen ontbreken nog. Het eerder gesuggereerde professionaliseringsbeleid gekoppeld aan een innovatieproject zou dit gericht kunnen onderbouwen. De commissie heeft duidelijk aangevoeld dat de expertise hiervoor in de hogeschool zeker aanwezig is.

1.11 thema toetsing en evaluatie

De regelgeving voor de toetsing is over het algemeen transparant en bovendien gekend door de verschillende actoren. Ze blijkt voldoende flexibiliteit toe te laten om aan specifieke behoeften van studenten tegemoet te komen. Er is een grote flexibiliteit in de roostering, wat sterk door studenten wordt geapprecieerd.

Er kon een zeer grote aandacht vastgesteld worden voor permanente evaluatie bij de specialisatievakken, waarbij de nadruk ligt op het bevorderen van het systematisch verwerven van de vaardigheden.

In de algemene vakken blijkt permanente toetsing (voortgangstoetsing) minder uitgewerkt te zijn. Zeker bij kritische vakken in het eerste jaar van de opleiding zou dit kansen kunnen bieden om sneller probleemgebieden en/of probleemstudenten (uit het TSO) te detecteren.

De evaluatie van de stage en het werkstuk blijkt het minst geëxpliciteerd te zijn (zie supra). Criteria zijn zeer algemeen en de beoordelingsprocedure blijkt onvoldoende beschreven in de - nochtans recent vernieuwde - begeleidende bundel. Studenten melden ook een zeer verschillende aanpak, beoordeling en feedback.

In het licht van de problematiek met betrekking tot de instroom in het eerste jaar zou een voorkennistoetsing kunnen helpen bij het differentieel opzetten van een meer flexibel en ondersteunend programma bij de probleemvakken (bijvoorbeeld wiskunde, fysica, vreemde talen, ...).

Er is weinig aandacht voor het invoeren van alternatieve evaluatievormen: zelftoetsing, peer-toetsing, portfolio-toetsing, ... Dit is opvallend omdat deze toetsvormen juist in het hoger beroeps onderwijs vooral hun toepassing vinden.

1.12 thema studie- en studentenbegeleiding

1.12.1 studenteninstroom

De opleiding documenteert op detailniveau essentiële karakteristieken van de studenteninstroom. Over de problematiek van de werving van nieuwe studenten wordt weinig gezegd. Toch betreft het een van de kritische overlevingsfactoren voor de confectie. De genomen initiatieven (jaarlijkse voorstelling van de opleiding in het TSO, deelname aan de beurs Flanders Textile Valley, opendeurdagen) hebben nog niet tot enige verbetering geleid.

Er is een aanbod van brugcursussen (vakantiecursussen) voor algemene vakken (wiskunde, fysica, chemie), maar een specifieke instroombegeleiding voor studenten Confectie ontbreekt. De brugcursussen blijken bijvoorbeeld algemeen voor alle opleidingen in het departement te worden opgezet. De omvang/inhoud van de brugcursussen wordt dan ook – door verschillende actoren - als minder effectief/efficiënt ervaren, gezien de instroomkenmerken van bepaalde studenten. Daarom wordt gesuggereerd om het aanbod van de brugcursussen te flexibiliseren en zeker af te stemmen op de opleiding Confectie (bijvoorbeeld on-line en aparte oefeningen voor de opleiding Confectie).

Studenten signaleren dat zij ook brugcursussen wensen voor de specialisatievakken, zoals bijvoorbeeld patroontekenen. Deze vraag leeft vooral bij studenten die uit het ASO komen.

Er worden geen problemen vastgesteld met verkeerde studiekeuzes. De opleiding blijkt zich hiervoor voldoende te profileren.

Van belang voor de positie en omvang van de opleiding is dat studenten uitdrukkelijk aangeven dat de opleiding Confectie nog steeds kampt met een imagoprobleem. Studenten voelen zich soms 'de mindere' ten opzichte van de andere opleidingen. De commissie pleit voor het verder doorzetten van PR-initiatieven door de opleiding via de SID-In, de brochures, ...

1.12.2 studiebegeleiding en studentenbegeleiding

Er is een systematische monitoraatwerking waarin de eigen docenten uit de opleiding sterk betrokken zijn (bijvoorbeeld eigen oefenbundels).

Het monitoraat is zeer bekend bij de studenten, en zij maken er goed gebruik van. Verschillende actoren uiten echter hun twijfels over de efficiëntie van het monitoraat dat focust op studenten die met gerichte vragen komen. De behoeften bij de doelgroep blijken fundamenteeler te zijn dan wat aan hulp wordt aangeboden. Studenten melden dat ze systematisch hulp bij hun studie buiten de opleiding/instelling zoeken (en er ook voor betalen).

De commissie pleit dan ook voor een integratie van het monitoraat in de struikelvakken van de opleiding Confectie. Een initiatief van een docent die de monitoraatactiviteiten integreert in haar lessen (vak fysica in de opleiding Elektromechanica) verdient navolging.

Er is een duidelijke studentenwerking waarbij studenten de kans krijgen om te participeren op departements- en opleidingsniveau.

De feitelijke betrokkenheid van de studenten bij de opleiding via de formele participatie is zeer beperkt tot vrijwel nihil (bijvoorbeeld op departementsniveau).

Er wordt extra aandacht gevraagd voor de beginsituatie van instromende studenten. Op basis van instaptoetsen kan een gedifferentieerd programma opgesteld worden.

De ombudsdienst bestaat uit vier docenten, die aangesteld worden voor 1 academiejaar. De aanstelling gebeurt op basis van de kandidaturen van docenten. Studenten nemen - totnogtoe - kennis van de aanstelling via de departementsraad. De commissie stelt voor om de ombudspersonen te laten kiezen door de studenten.

1.13 studeerbaarheid en studierendement

Uit het zelfevaluatie-rapport blijkt dat de gemiddelde studieduur in de afgelopen jaren is gestegen (vroeger 100 % over 3 jaar, nu 87,5 % over 3 jaar en 12,5 % over 4 jaar). Uit de visitatie kwamen geen signalen die aanduiden dat er een onevenwichtigheid zou bestaan in de studiebelasting over de 3 jaren heen.

Uit datzelfde rapport blijkt dat de gemiddelde slaagkans voor studenten in het eerste jaar Confectie zich onder het gemiddelde situeert van alle opleidingen in de hogeschool (46,6 % tegenover 49,6 %).

De slaagkansen voor de eerstejaarsstudenten kunnen worden verhoogd door een gedifferentieerde aanpak van de instromers (bijvoorbeeld naast voorschakelmodules voor algemene vakken ook dergelijke modules invoeren voor technische vakken, mogelijkheden om te leren leren, gebruik van nieuwe onderwijsmethodes zoals e-learning,...). Dit zou rekening helpen houden met de verschillen in instroom tussen ASO- en TSO-studenten.

Er moet ook nagedacht worden over de optimalisatie van de werking van het monitoraat, wat eveneens de slaagkansen voor de eerstejaarsstudenten positief kan doen evolueren.

1.14 afgestudeerden

Alle afgestudeerden die bij de visitatie waren betrokken, waren zeer enthousiast over hun werkervaringen.

Uit hun gesprekken en uit het zelfevaluatie-rapport blijkt dat de meningen over de tevredenheid van hun opleiding nogal verdeeld zijn. Ze melden uitdrukkelijk een imago-probleem van hun opleiding.

Bijna alle afgestudeerden wijzen op een gebrek aan talenkennis, sommigen vragen naar meer beleidsvakken, terwijl velen opmerkingen formuleren naar wenselijke aanpassingen van de technische vakken (bijvoorbeeld patroontekenen). Sommigen vragen ook naar een invoering van nieuwe vakeenheden om beter te kunnen inspelen op alternatieve sectoren (auto, isolatie, meubels, ...) of om ontbrekende kennis te kunnen verwerven bij het uitvoeren van specifieke taken (bijvoorbeeld in de productieopvolging : douaneregeling, statistische codes, terminologie, ...).

Over het nut, de aard, het niveau en het volume van de algemene vakken zijn de meningen eveneens sterk verdeeld, wat ook het geval is voor de waarderingen van het werkveld voor de afgestudeerden en voor de opleiding.

Aangezien de commissie tegengestelde meningen hoorde, dringt zij aan op een verder onderzoek naar de tevredenheid van de afgestudeerden en het werkveld en op een duidelijke profilering die kenbaar gemaakt wordt.

Alle aanwezige afgestudeerden zijn bereid eventueel mee te werken aan een optimale afstemming van de leerinhouden van de diverse vakken aan het bedrijfsleven.

Ook de bedrijfsleiders zijn bereid om vanuit de bedrijven deeltijdse docenten te leveren, (frequenter) bedrijfsbezoeken en (goed uitgebouwde) stages te ondersteunen en onderzoek te stimuleren, met als doel zo goed mogelijk gevormde afgestudeerden op de markt te brengen.

Sinds hun afstuderen hebben de afgestudeerden weinig of geen contacten gehad met de hogeschool. De afgestudeerden voelen zich weinig betrokken met de hogeschool en de afdeling Confectie. Er gebeurt geen actieve opvolging van de afgestudeerden. Ook de nazorg van afgestudeerden ontbreekt.

De commissie pleit ervoor om een eigen alumnibeleid binnen de opleiding uit te bouwen, naast de algemene alumniwerking binnen de hogeschool.

1.15 maatschappelijke dienstverlening en onderzoek

Het onderzoek en de maatschappelijke dienstverlening is binnen de opleiding quasi onbestaande. Nochtans is er een duidelijke vraag vanuit het werkveld naar specifieke dienstverlening onder de vorm van onderzoek, uitgevoerd in laboratoria buiten de hogeschool.

Binnen de opleiding leven er ideeën en plannen om de maatschappelijke dienstverlening uit te bouwen, maar die staan nog te veel los van elkaar. Er is nood aan een visie waarbinnen de plannen geïntegreerd kunnen worden.

Struikelblok vormt de expertise binnen het docentencorps, dat door de opleiding wordt erkend. Het ontwikkelen van deze expertise is een belangrijk actiepoint voor de toekomst.

2 conclusies

De commissie concludeert dat de opleiding Confectie van voldoende niveau is. Zij doet dat echter met enkele reserves omdat de opleiding zich in een kritieke fase bevindt.

Een eerste element hierbij lijkt minder benadrukt te zijn in voorliggend rapport, gezien de veelheid van aandachtspunten waarop de commissie zich heeft gericht. Het gaat met name om het te lage aantal studenten in deze opleiding. Daarmee samenhangend is er het minder positieve imago van de opleiding. Het bestaansrecht van de opleiding staat niet ter discussie vanuit de positie van de Vlaamse confectie-industrie in nationaal en internationaal verband, maar de lage aantallen beïnvloeden indirect wel het bestaansrecht, omdat ze een grote druk plaatsen op de financiering van de personele en materiële middelen in de opleiding. De commissie vraagt dan ook uitdrukkelijk dat de opleiding, het departement en de instelling in overleg treden met de sector om de instroomproblematiek grondig aan te pakken. De commissie suggereert daarbij om alle denksporen in overweging te nemen, dus ook deze die samenwerking met andere opleidingen vooropstellen, nieuwe onderwijsontwerpen, andere benamingen voor de opleiding, ...

Een tweede element heeft te maken met de huidige implementatie van de opleiding. De commissie heeft bij de bespreking van de verschillende thema's in dit verslag elementen aangereikt die de interne kwaliteitszorg verder richting kunnen geven. De commissie vraagt dat de status van 'kleine opleiding' voldoende onderkend wordt op instellingsniveau opdat extra injecties in bijvoorbeeld innovatieprojecten en een professionaliseringsbeleid kansen krijgen. Daarbij benadrukt de commissie dat dit vooral moet gebeuren met het volledige opleidingsteam en dat daarbij zoveel mogelijk interne en externe actoren worden betrokken.

Er is in de hogeschool duidelijk reeds een 'visie' aanwezig. Ook de basiskaders, structuren en voorzieningen zijn aanwezig. De commissie herhaalt ook dat zij een grote dynamiek heeft kunnen observeren bij het personeel in de opleiding Confectie en de instelling. Zij is er daarom van overtuigd dat de opleiding in staat is om zich tot een kwalitatief voldoende niveau op te tillen.

Zij wenst de opleiding hierbij alle succes toe.

Rudy De Potter (1943) is pedagoog van opleiding. Hij is werkzaam aan de RUG waar hij institutioneel coördinator is voor de visitaties. Hij heeft reeds een dertigtal visitaties begeleid en heeft een ruime ervaring op dit vlak.

Guy Jacobsen (1946) is doctor in de fysica. Na een aantal jaren gewerkt te hebben als onderzoeker, assistent en leraar, werd hij in 1988 directeur van de Avondschool, een centrum voor volwassenenonderwijs met diverse vestigingen in West-Vlaanderen. Hij maakt deel uit van diverse adviesraden en werkgroepen met betrekking tot het volwassenenonderwijs. Hij is vertrouwd met kwaliteitszorg via de ISO-norm die het centrum verkregen heeft.

Rob Senden (1959) is socioloog van opleiding. Hij startte zijn loopbaan als wetenschappelijk medewerker aan de VUB. Hij werkte gedurende een vijftal jaar als consultant-trainer. In 1994 werd hij directeur van IVOC (Instituut voor Vorming en Onderzoek in de Confectie). Hij heeft een grondige kennis van de kleding- en confectiesector.

Lieven Snauwaert (1965) studeerde voor industrieel ingenieur elektromechanica. Na zijn studies volgde hij de opleiding tot quality engineer bij het Centrum voor Kwaliteitszorg West-Vlaanderen. Hij heeft eerst een drietal jaar gewerkt bij Ford New Holland als medewerker in de stafdienst kwaliteit, en daarna een zevental jaar in de chemische sector als kwaliteitsmanager. Sinds 1999 werkt hij als senior consultant kwaliteit bij Amelior (het vroegere Centrum voor Kwaliteitszorg). Hij heeft ervaring met kwaliteitsaudits in organisaties.

Martin Valcke (1957) is doctor in de pedagogische wetenschappen. Na zijn studies ging hij aan de slag als assistent aan de RUG. Daarna werd hij docent, later hoofddocent bij de Open Universiteit Heerlen. Sinds 1999 is hij docent bij de RUG, vakgroep onderwijskunde, waarvan hij voorzitter is. Hij werkt voornamelijk rond onderwijstechnologische innovatie. De voorbije jaren gaat zijn aandacht vooral uit naar de impact van ICT en kwaliteitszorg op het onderwijsgebeuren. Hij is (co)promotor van verscheidene nationale en internationale projecten.

0 beschrijving van beleid en kwaliteitszorg van de opleiding

- voorstelling van de opleiding;
- beschrijving van het beleid, algemene strategie en/of doelstellingen inzake onderwijs, internationalisering, maatschappelijke dienstverlening, onderzoek, ...
- beschrijving van het kwaliteitsbeleid en van het systeem van interne kwaliteitszorg.

1 thema concretisering kwaliteitszorg in de opleiding

- concrete uitwerking kwaliteitszorg in de opleiding (enquêtes, consensusvergaderingen, evaluatie, relaties met werkveld, ...);
- meetresultaten van de opleiding vanuit het interne kwaliteitsinstrument;
- verbeterdoelen en acties vanuit de kwaliteitszorg in de opleiding;
- opvolging van de verbeterdoelen en acties vanuit de kwaliteitszorg in de opleiding;
- kwaliteitscoördinator in de opleiding (verantwoordelijkheid, draagvlak, functioneren); thema kwaliteitszorg in het opleidingsteam.

bijlage: overzicht scores, formulieren, (opvolgings)verslagen vanuit de kwaliteitszorg in de opleiding

2 thema personeel

- human Resources Management (o.a. aanstelling en/of aanwerving, allocatie, bevordering, functionering en evaluatie);
- betrokkenheid van personeel (commitment en empowerment);
- werking van het opleidingsteam (coördinatie, teamverantwoordelijkheid, draagkracht,);
- professionalisering van het personeel buiten de technische deskundigheid (ook o.a. navorming);
- technische deskundigheid van het onderwijzend personeel (vakinhoudelijk, onderwijskundig en didactisch) (ook hoe gaan wij daarmee om?, navorming, ...);
- onderzoeksdeskundigheid en/of deskundigheid in de beoefening en de ontwikkeling van de kunsten (indien van toepassing);

- technische, administratieve en organisatorische deskundigheid (ATP, ondersteunende diensten) (ook o.a. navorming).

bijlage: omvang, cijfermateriaal, samenstelling personeel (diploma, categorie, functieomschrijvingen, opdrachten), overzicht navorming personeel

3 thema materiële en financiële randvoorwaarden

- onderwijsruimten (incl. laboratoria, practica- en werkgroep ruimten, ateliers,);
- mediatheek;
- computerfaciliteiten;
- beschikbare werkmiddelen;
- studenten- en docentenfaciliteiten.

bijlage: cijfermateriaal

4 thema onderwijsdoelstellingen

- onderwijsvisie van de opleiding;
- afstemming van de onderwijsdoelstellingen van de opleiding op het hoger onderwijs;
- afstemming van de onderwijsdoelstellingen van de opleiding op het werkveld.

bijlage: beroeps- en/of opleidingsprofiel, onderwijsvisie en/of onderwijsdoelstellingen

5 thema opleidingsprogramma: opbouw en inhoud

- concretisering van de onderwijsdoelstellingen in het opleidingsprogramma;
- de aandacht in het opleidingsprogramma voor de vaardigheden die het maatschappelijk en beroepsmatig functioneren ondersteunen;
- actualiteitsgehalte van het opleidingsprogramma;
- sequentiële opbouw en coherentie van het opleidingsprogramma;
- aandacht voor de karakteristieken van de studenteninstroom;
- aanbod en structuur van flexibele leerwegen in het opleidingsprogramma;
- het niveau en de inhoud van de opleidingsonderdelen.

bijlage: opleidingsprogramma en studiegids van de opleiding

6 thema afstudeerwerk en/of werkveldervaring

- opvatting(concept), inhoud en niveau;
- begeleiding (o.a. duidelijkheid regelingen en voorzieningen);
- beoordeling (gehanteerde criteria en wijze van beoordeling);
- relatief gewicht in de opleiding.

bijlage: stagecontract, stagebeoordelingfiche, lijst van stageplaatsen, gebruikte handleiding en/of afspraken bij begeleiding en beoordeling van afstudeerwerken

7 thema internationale dimensie

- integratie van de doelstellingen van het internationaliseringbeleid in de opleiding;
- de internationale dimensie in de opleiding;
- participatiegraad van de studenten aan internationale programma's;
- internationale contacten van het personeel met terugkoppeling naar het onderwijs;
- samenwerking met buitenlandse instellingen.

bijlage: cijfergegevens internationalisering (studenten, personeel, take-up rate, begroting, uitgaven,)
internationalisering

8 thema leersituatie

8.1 onderwijsvormen

- de verschillende onderwijsvormen (hoorcollege, werkgroepen, projectwerk, practica, zelfstudie,)
(concept, geschiktheid in relatie tot doelstellingen, didactisch niveau);
- innovatieve onderwijsvormen;
- proportie contacturen-zelfstudie-andere onderwijsactiviteiten.

8.2 leermiddelen

- de verschillende onderwijsmiddelen (syllabi, handleidingen, cursussen, didactische hulpmiddelen, ...)
(in relatie tot doelstellingen en kwaliteit);
- inschakeling van innovatieve leermiddelen in de opleiding (o.a. ICT).

bijlage: proportie contacturen-zelfstudie-andere onderwijsactiviteiten, onderwijsreglement en/of -regeling en/of -procedure wijziging onderwijsvormen en leermiddelen

9 thema toetsing en evaluatie

- de verschillende evaluatievormen (concept, in relatie tot de doelstellingen van de opleidingsonderdelen en de opleiding als geheel, gerichtheid van de evaluatie op het toetsen van kennis, inzicht, vaardigheden en attitudes, moeilijkheidsgraad);
- criteria en wijze van beoordeling door de evaluatoren;
- criteria en wijze van beoordeling van de examencommissie;
- organisatie van toetsen en examens;
- transparantie van de evaluatie.

bijlage: examenreglement en/of regeling

10 thema studie- en studentenbegeleiding

10.1 studenteninstroom

- instroomprofiel (ook zijdelings);
- instroombegeleiding;
- voorlichting aan abiturienten/aspirant-studenten;
- activiteiten ten aanzien van de aansluiting secundair - hoger onderwijs.

10.2 studiebegeleiding en studentenbegeleiding

- studiebegeleiding tijdens het eerste jaar;
- studiebegeleiding/advies tijdens het vervolg van de opleiding;
- communicatie van de onderwijsdoelstellingen, onderwijs- en examenreglement/ regeling;
- psychosociale begeleiding;
- studentenparticipatie;
- ombudsfunctie.

bijlage: cijfergegevens instroomprofiel en instroombegeleiding, folders en cijfergegevens studie- en studentenbegeleiding, decretaal rapport studiebegeleiding eerstejaars

11 thema studeerbaarheid en studierendement

- studierendement en studiebelemmerende of studiebevorderende factoren en maatregelen (per studiejaar/startmodules en voor de hele opleiding);
- studietijd (verdeling over en binnen de opleiding, wijze en opvolging studietijdmeting, overeenstemming begrote en reële studietijd).

bijlage: slaagcijfers alle studiejaar/modules en gemiddelde studieduur, cijfergegevens begrote en reële studietijd

12 thema afgestudeerden

- voorbereiding van de afgestudeerde op de instap in het werkveld (uitstroombegeleiding inbegrepen);
- contacten tussen de opleiding en de afgestudeerden (o.a. alumniwerking);
- waardering voor de afgestudeerden door het werkveld;
- tevredenheid van de afgestudeerden over de opleiding.

bijlage: materiaal uitstroombegeleiding en alumniwerking, rapport tevredenheidmeting bij afgestudeerden

13 thema maatschappelijke dienstverlening

- maatschappelijke dienstverlening verweven met de opleiding (concept, beleidsdoelstellingen, bijdrage tot beleidsdoelstellingen, verwevenheid met onderwijs, kwaliteitszorg maatschappelijke dienstverlening);
- organisatie, middelen en ondersteuning van de opleidingsgebonden maatschappelijke dienstverlening.

bijlage: visie en/of beleidsdoelstellingen maatschappelijke dienstverlening, overzicht maatschappelijke dienstverlening, begroting projecten maatschappelijke dienstverlening, resultaten uit kwaliteitszorg

14 thema onderzoek

- onderzoek verweven met de opleiding (concept, beleidsdoelstellingen, bijdrage tot beleidsdoelstellingen, verwevenheid met onderwijs o.a. via actieve deelname studenten, kwaliteitszorg onderzoeksprojecten);
- organisatie, middelen en ondersteuning opleidingsgebonden onderzoek.

bijlage: overzicht onderzoeksprojecten, begroting onderzoek (personeel/taakbelasting, uitrusting, werking), tussentijdse en/of eindverslagen, gebruikerscommissies, resultaten uit kwaliteitszorg)

15 thema beoefening en ontwikkeling van de kunsten (indien van toepassing)

- de beoefening en ontwikkeling van de kunsten in de opleiding (beleidsdoelstellingen, bijdrage tot de realisatie van de doelstellingen, verwevenheid met onderwijs, kwaliteitszorg beoefening en ontwikkeling kunsten);
- organisatie, middelen en ondersteuning van de beoefening en ontwikkeling van de kunsten.

bijlage: overzicht beoefening en ontwikkeling kunsten in de opleiding, resultaten uit kwaliteitszorg

dag 0 - 16 oktober 2002

17.30 uur voorbereiding

dag 1 - 17 oktober 2002

09.00 – 09.45 uur departementshoofd, coördinator van de opleiding en van de vakgroep
10.00 – 10.45 uur kwaliteitscoördinator (van de hogeschool en van de opleiding)
11.00 – 11.30 uur participerende studenten in de verschillende overlegorganen
11.30 – 12.00 uur studenten uit het eerste jaar (maximum 12, heterogeen samengesteld om een representatief staal te hebben van de studentenpopulatie)
12.00 – 12.30 uur studenten uit het tweede en derde jaar (maximum 12, heterogeen samengesteld om een representatief staal te hebben van de studentenpopulatie)
12.30 – 14.00 uur werklunch
14.00 – 14.30 uur participerende docenten in de verschillende overlegorganen
14.45 – 15.30 uur docenten algemene vakken (maximum 12, heterogeen samengesteld om een representatief staal te hebben van het docentenkorps)
15.30 – 16.15 uur docenten specialisatievakken (maximum 12, heterogeen samengesteld om een representatief staal te hebben van het docentenkorps)
16.15 – 17.00 uur intern werkoverleg met inzage documenten en bijlagen
17.00 – 17.45 uur studiebegeleiders, ombudsfunctie, verantwoordelijke internationalisering, vertegenwoordigers van SOVO
18.00 – 18.45 uur afgestudeerden (maximum 12 uit de laatste 3 afstudeerjaren met verschillende werkeldervaringen en verschillende taken, inclusief mensen die zich nog verder specialiseren, in welke sector dan ook)
19.00 – 19.45 uur vertegenwoordigers uit het beroepsveld, inclusief stagementors (maximum 12 uit verschillende sectoren)
19.45 uur hapje en drankje voor de aanwezigen

dag 2 - 18 oktober 2002

09.00 – 09.30 uur vertegenwoordigers van het hogescholenbestuur
09.30 – 11.00 uur rondleiding en bezoek aan de faciliteiten
11.00 – 12.00 uur vrij spreekuur
12.00 – 12.45 uur departementshoofd en opleidingscoördinator
13.00 – 14.30 uur werklunch
14.30 – 17.00 uur intern werkoverleg
17.00 – 17.30 uur mondelinge rapportering